

sett läst hört

redaktör: Nils Granberg

i detta nummer:

- Det omöjliga alfabetet
Bengt Berg & Harry Waldman •
Heidruns förlag
- Pesten
Albert Camus • Bonniers
Översättning Elsa Thulin
- Nittonhundra
Gustaf von Platen • Fischer&Co
- Det amerikanska folkets historia
Howard Zinn • Ordfront
Översättning Gunnar Sandin, Kerstin Wallin
- Göra tidning
Per Andersson-Ek, Kent Andreasson,
Åke Edwardson • Ordfront förlag
- Krigarens heder
Michael Ignatieff • Daidalos•

Det omöjliga alfabetet

Bengt Berg & Harry Waldman •
Heidruns förlag

Äntligen har Bengt Bergs och Harry Waldmans stora lilla mästerverk *Det omöjliga alfabetet* utkommit i en nyreviderad upplaga. Alla som inte hann med när den första upplagan (som kom 1996) rök, har nu alltså fått en ny chans. Ta den! För som Bengt Berg skriver: "Nu blir snart nyss; framtiden har alltid så bråttom."

I boken förenas Harry Waldmans klurigt utformade bokstäver och siffror med de flesta av de där funderingarna som Bengt Berg brukar strö omkring sig. Läsaren får ta del av Bergs syn på livet och tillvaron från A till Ö genom berättelser om exempelvis astronauten och apelsinkärnan, kärleken och döden, BingoLotto och bibblan, Caesar och dialektiken och fisken och framtiden.

Lyssna bara på följande stycke under bokstaven I:

"Du står på en kulle
med en spark
mellan händerna
Nedanför väntar dagen,
ja, till och med världen
och vem skulle inte vilja avyttra
ett besök där!

Grip handtagen,
blunda – ge dej av
Vintergatan är glasklar
Ännu har du tungan i behåll,
fylld av blod och smak
av längtan

Iväg, nu snart kommer
grusbilen"

Detta och andra finurliga stycken poesi gör förmodligen *Det omöjliga alfabetet* till Bengt Bergs bästa bok någonsin. Att den sedan är väldigt lättillgänglig både i skrift, bild och format (de 88 sidorna får plats i bakfickan) är ju inget som försämrar saken. Sedan får datanissarna säga vad de vill för "utan boken stannar Sverige", som Bengt Berg själv skriver.

Men vi ska inte låta hänga upp oss vid den digitala tekniken, vi tenderar ju alla själva att införlivas i tangentbordskollektivet, utan istället ge de sista bergska orden till våra slaktare av välfärdssamhället: "Det är dyrt att leva – frågan är om det lönar sig".

Conny Hultgren

Pesten

Albert Camus • Bonniers
Översättning Elsa Thulin

Under våren ger Bonniers ut flera nyutgåvor av fyra nobelpristagare. En av dessa är den algerisk-franske existentialisten Albert Camus och hans kanske största roman, *Pesten* från 1947.

Det är en riktigt obehaglig historia om hur den nordafrikanska staden Oran plötsligt invaderas av rättor ... och med rättorna kommer pesten. Sjukdomen sprider

sig snabbt, försvinner och dyker upp på nytt i andra former, men alltid med döden som utgång. Läkaren Bernard Riex och den tappra skara som så småningom samlas kring honom inser sin maktlöshet, men fortsätter ändå oförtruet, med hög pliktmedvetenhet att kämpa emot dödens käftar.

Läkarstyrkan utmålades emellertid inte som några hjältar eller helgon i traditionell mening, utan helt enkelt som kända människor. Deras enda strävan är att försöka hjälpa de av pesten drabbade, och ingenting annat.

Staden och dess invånare blir inspärrade och isolerade från omvärlden. Det blir allt svårare att fly. Folk söker sig i hopp om bättring till religionen, men övergår snart till att välja nattliga nöjen, film, teater och krogliv. Vem som helst kan ju vara den som står vid gravens kant härnäst. "...eftersom världsordningen bestäms av döden, är det kanske bäst för Gud att man inte tror på Honom och att man av alla krafter kämpar mot döden utan att lyfta blicken mot himlen, där Han tiger", skriver Camus.

Men även nöjeslivet likriktas. Liksom människorna. Efterhand blir de oförmögna att själva utföra sina val. Pesten avskaffar alla värdesättningar och tynger ner människorna till att bara bry sig om de plikter som åläggs dem utan att reflektera över livets grundläggande värden. Detta är något Albert Camus berättar om redan på ett tidigt stadium av boken. "Så är det för alla människor: man gifter sig, älskar varandra ännu en liten tid, och så arbetar man. Man arbetar så mycket att man glömmer att älska varandra."

Denna medmänsklighet och tron på att alla individer är fria att utföra sina egna val är både vad existentialismen i stort och Camus i den här boken ger uttryck för. Men *Pesten* ses också ofta som samtidskritik mot nazipestens ockupation av Frankrike (vilken inleddes 1940). Om den sjuka kraft som likt rättorna kryper fram och infekterar samhället. Albert Camus och den vackra existentialistiska rörelsen, med Jean-Paul Sartre i spetsen, kämpade emot detta.

Conny Hultgren